

INVOCANT LA PROTECCIÓ: ORACIONS PER FER CAMÍ

Òscar Pérez Silvestre

Un dels trets cabdals que defineixen la vida popular i tradicional és la comunicació directa de la persona i d'un grup humà amb el repertori sagrat definit i acceptat per la comunitat. La por que suscita allò desconegut, la malaltia, el contratemps que altera l'ordre en la vida quotidiana, però també l'acció de gràcies o la lloança, són manifestacions que tenien el seu reflex en la religió o en les mostres de religiositat que el poble vivia.

No resulta gens senzill parlar d'un tema tan ampli, ni és recomanable voler reduir a unes poques pàgines aquest ric i variadíssim camp que abraça totes les facetes de la vida. És només a tall d'exemple que volem presentar una sèrie d'oracions (en realitat, variants d'una mateixa) que han arribat a nosaltres per dues vies: per tradició oral, extretes a partir d'entrevistes amb persones d'edat avançada, o bé per reculls realitzats arreu de les nostres comarques tot al llarg del segle XX per recol·lectors de folklore nostrat. Es tracta d'una de les oracions més comunes i esteses arreu del nostre domini cultural i encara més enllà, resada per encomanar algú que s'absenta de casa per motius de treball (pasturatge, conreu de camps allunyats o altres quefers amb risc, un viatge qualsevol...).

A Eslida (la Plana Baixa), vam poder recollir el 1996 aquesta pregària, origen del nostre interès pel gènere [N=nom (i cognoms, de vegades) de qui s'absenta]:

Hui és el dia i el mes,
(N) fora és,
els àngels que el rodegen, tren
ta-tres.]

Que ni sigues mort ni ofès,
la sang que no siga derramà,
la pell que no siga despedaçà.
En el manto de la Virgen María
que te guarde de nit i de dia;
en la túnica del Senyor,
tots els rededors.
Que no tingues ningun dany,
ningun perjuí en este any, en
este dia,
i que entres en el ventre de la
Verge Maria.

A Aín, un poble pròxim a l'anterior,
el 1921 s'hi anotava aquesta altra:

(NNN) li diuen,
fora és,
que no siga mort ni pres,
ni de lladres acomé,

ni la seua sang siga derramà,
ni la seua carn maltractà.
La capa de sant Pere
que el cubrisca per davant i
per darrere;
la capa de sant Joan
que el cubrisca per darrere i
per davant.
El manto de Maria
que el cubrisca de nit i de dia.
Que no tinga en este dia altre
dolor
que el que va tindre el Senyor
en el ventre de Maria. Amén.

Vegem-ne la que es rescatà a un
mas del Pla de l'Arc i una de
Vistabella, totes dues publicades el
1928, que uneixen el català i el
castellà en la seua formulació:

79

CULTURA POPULAR

En este mes i en este dia,
(N) fora de casa és.
Els àngels que l'acompanyen
són trenta-tres.
Que no estigue nugat,
ni mort ni pres,
ni de lladre acomés.
*Su carne que no sea dañada,
ni su sangre derramada.*
Les claus del gloriós sant Pere
que el tanquen per davant i per
darrere,
i les de sant Joan
per darrere i per davant.
La túnica del Nostre Senyor
que el cobrisque tot alreduor,
i el manto de la Verge Maria
que el cobrisque de nit i de
dia.
Que no recibisque més dany
en este dia,
que recibí Nostre Senyor
en el ventre de la Verge Maria.
Que el guarde de cap fals tes-
timoni
i de cap mala companyia.
L'Àngel de la Guarda
que li servisque de guia
de nit i de dia,
i que torne a casa
en tanta salut com se n'ha anat.
I un pater a l'Àngel de la
Guarda.

(D'un mas del Pla de l'Arc)

(N) fuera de casa es.
Que no sea mort ni pres,
ni de lladres acomés,
*ni su sangre derramada,
ni su honor desadorada.*
Y el manto de Nuestro Señor que
[lo cubra
y el de la Virgen María
que lo cubra de noche y de día.
I el gloriós sant Pere
que el guarde
per davant i per darrere.
I el gloriós sant Joan
per darrere i per davant.
I el gloriós sant Pelegrí
que el guie per bon camí.
Així sigue guardat
en este any i en este dia
com va ser guardat Nostre
[Senyor
en el ventre de Maria.
Que no recebisca ningun
[dany
durant este santo dia. Amén.
(Vistabella, 1928)

O aquesta transcrita a Vinaròs
(1987) per Ramon Redó:

Déu és més,
Déu és més,
i d'àngels trenta-tres.
Sebastià i Resurrecció,
fora de casa són.
Les seues carns
que no siguen tocades,
les seues sangs
que no siguen derramades.
L'espasa de sant Joan
que els vaigue detràs i davant.
El manto de la Verge
que els cobreixque de nit i de
[dia.
L'àngel sant Rafel,
l'Àngel de la Guarda
i el pare Tobies
que els guarden
de males companyies.

Situats al Principat, l'*Arxiu de Tradicions Populares*, dirigit per Valeri Serra i Boldú (1928-1935), ens en dóna aquesta variant en primera persona aportada per una dona de Barcelona:

Els àngels són trenta-tres;
no pugui ser lligat ni pres,

els meus ossos no puguin ser
[escampats,
les meues carns no puguin ser
[magolades.
Llops i gossos, les dents cerrades;
lladres i traïdors, les mans
[amanillades,
i sia guardat en aquest dia
com el bon Jesús al ventre de
[Maria.

I a l'Aragó es pot escoltar aquesta
que es diu a l'aire lliure ben enjorn
o al vespre:

(N) fuera de casa es,
los ángeles le acompañen treinta y
[tres,
*que no sea muerto ni preso,
ni de ladrones acomeso,
ni sus carnes dañadas,
ni su sangre derramada.*
Las llaves del glorioso San Juan
lo cierran por delante y por detrás;
las del glorioso San Pedro
por detrás y por delante.
La túnica de nuestro Señor
lo cubra con su alrededor,
el manto de la Virgen María
de noche y de día.
Que no tengas más daño
en este año, noche y día,

*del que tuvo Jesús
en el vientre de María.*

Podem dir amb William Christian que es tracta de pregàries orientades a la realització del cicle anual i no cerquen una resposta específica del sobrenatural —com podrien ser altres que impetren perdó o la salvació—, sinó que demanen pel manteniment de l'ordre existent. Van adreçades a obtenir orientació i protecció, a evitar les dificultats, i hom demana per la perpetuació d'allò que és i perquè es realitze allò que serà.

Hi ha exemples molt semblants, com ara altres prec individual per encomanar o encomanar-se en alçar-se de matí o per anar-se'n a dormir. També comparteixen alguns trets amb altres de típicament instrumentals, els quals sí que busquen una resposta del diví en forma d'acció d'aquest món en un problema particular o moment de crisi: malalties de les persones o del ramat, accidents, pèrdua d'alguna cosa, etc. S'hi sol·licita la intervenció divina en qüestions humanes, i ressalten sobretot la immanència: aquest sistema veu el diví i l'humà

com a dues categories separades que es poden tractar entre si guardant unes certes condicions, i és un tipus de relació —de religiositat— més antic. En altres paraules, segons conclou L. Maldonado (1986), el poble, majoritàriament, opta en aquestes pràctiques per una relació amb la divinitat més senzilla, més directa i —si m'és permesa l'expressió— més d'efectes immediats, ço és, més pragmàtica i rendible.

En el terreny en eterna evolució que és la literatura oral, es poden trobar rastres de la musa vilatana esparsos ací i allà, amb connexions difícils d'establir, però que són un indicatiu d'intercanvis culturals en la història, de préstecs i d'enriquiment; d'adaptacions a les necessitats puntuals d'un grup humà d'acord amb allò que adés hem anomenat el repertori sagrat comunitari. Així ho feia veure Martí de Riquer en la seua *Història de la Literatura Catalana*:

[...] la poesia popular, substancialment anònima, sempre ha tingut en l'inici un autor. El poble, en sentit col·lectiu, no pot crear una poesia, car és inimaginable una massa de gent delirant en vers. Tota poesia ha estat "trobadà" per algú, docte o indocte, tant se val, que ha tingut l'encert de plaure la societat que l'envolta, la qual s'ha emparat de la seva creació literària, ha oblidat el nom del creador i s'ha atorgat la facultat de transmetre-la amb canvis

81

CULTURA POPULAR

MINISTRILS DEL ROSSELLÓ
Concurs, animacions o ball folk
 (especialment amb tonades catalanes,
 occitanes i contradanses)

IVES GRAS
 Carreró Cortade s/n - 66400 Ceret

*Drac i diables
 de Montornès del Vallès*

Cercaviles de foc i Correfocs
 Contactes: Ramon Altimira tel. 935 723 147